

LIDT LANCIERS-HISTORIE.

Claus Jørgensen, lanciersforsker mv. og forfatter til bl. LANCIERSBOGEN, oplyser følgende:

I Frankrig var QUADRILLE DE CONTRADANCES en meget yndet dans omkring 1800-tallets begyndelse. Som navnet antyder var den en "kvadratisk" udgave af den mere end 100 år ældre engelske rækkedans, der i Frankrig blev kaldt for CONTRADANCE (På engelsk: COUNTRY DANCE!), men den har også rødder i en gammel fransk dansetradition, som i øvrigt også ligger til grund for alle vore hjemlige 2- og 4-pars kvadrilledanse.

Fra oprindelig at være en opvisningsdans, der indgik i tidens talrige balletforestillinger, bredte QUADRILLE DE CONTRADANCES sig til hoffet og det bedre borgerskab, og fik efterhånden en fast form, bestående af 5, senere 6 TURE (= selvstændige danse).

Naturligvis blev der lavet mange varianter af dansen. Én af disse lever videre i vores hjemlige FRANCAISE, hvor den igen er blevet til en rækkedans.

Megen forskellig musik har været brugt, både specielt komponeret til formålet, men oftest potpourrier over populære operamelodier. Denne praksis med at bruge scenisk musik til at danse efter er i øvrigt værd at lægge mærke til. Den gælder nemlig ikke blot QUADRILLE DE CONTRADANCES og efterkommerne af denne dans; også i Danmark er en stor del af den musik, der hører til vore kvadrilledanse (og gamle danse i det hele taget) hentet fra teatrenes indenlandske og udenlandske syngespilsrepertoire.

I London blev QUADRILLE vistnok præsenteret for første gang i 1816, af Lady Jersey, en central skikkelse i det daværende engelske society, og bredte sig derefter hurtigt til de førende kredse andre steder på De britiske Øer.

Efter alt at dømme var det her, at én af dansens mest levedygtige varianter: "LANCER'S QUADRILLE" blev udformet. Gamle sværddansmotiver har sikkert været inspirationskilde til dansen, der sandsynligvis har været udformet til scenisk opvisning, hvor danserne bar faner og våben og var iført LANSENER-kostumerⁱ.

Om end ikke før, så blev LANCER'S QUADRILLE ihvertfald danset så tidligt som den 9. april 1817 ved en stor fest, holdt af the Countess of Farnham (Irland), med op mod 300 indbudte.

Allerede den 1. maj samme år annonceres i Dublin Evening Post udgivelsen af "NEW QUADRILLES, som danset på the Countess of Farnham's bal den 9. april". Her angives såvel hvem, der har lavet dansen: Den irske dansemester Mr. Duval.

Som musik brugtes potpourrier over datidens populære opera/syngespilsmelodier.

Et par år senere får den unge, produktive komponist, arrangør, organist, operakorleder m.v. Joseph Hart i London udgivet noder og dansebeskrivelse til, som det fremgår af titelbladet: "LES LANCIERS, Quadrilles for pianoforte med helt nye ture, som danset af adelen i Tenby (Wales) i sommeren 1819. Sammenstykket (composed) af Joseph Hart".

Mens musikken til de to lanciers-versioner stort set er identisk, er dansene (og turenes navne) ikke helt de samme. Harts version er meget lig den lanciers, vi stadig danser her i Danmark, hvorimod Duvals ture, som i isolerede miljøer endnu danses i England, indeholder elementer, der er helt forskellige fra dem, som vi kender.

Tilsyneladende mister dansen ret hurtigt sin popularitet, der først midt i århundredet blusser voldsomt op igen. Og mens Duvals version breder sig til New York (hvor den ændres til forskellige, nærmest uigenkendelige afarter), kommer Harts version til Paris, hvor den med små forandringer præsenteres ved Napoleon III's hof i 1856 af den berømte dansemester Laborde.

Fra de franske hof- og bedsteborger-kredse, der med begejstring modtog denne nye "QUADRILLE ANGLAIS" som et livligere modstykke til den gamle, mere adstadige "QUADRILLE FRANCAIS", bredte den sig, nu også under navnet QUADRILLE DE LA COUR, udover Europa.

Nogle steder bibeholdes dansens form nogenlunde uændret, andre steder varieres den mere eller mindre. F.eks. har LES LANCIERS været danset med 2, 3, 6, 8, 12, ja helt op til 16 par i kvadrillen. Dansen har også været udført som rækkedans og som kuriosum kan nævnes, at den også har været opført til hest.

Tilsyneladende har dansen endvidere været på repertoiret hos de førende balletkorps i Europa. I Berlin er det således medlemmer af "Das Königliche Corps de Ballet", der præsenterer dansen i 1857. I Danmark røber fundet af Bournonvilles egen håndskrevne dansebeskrivelse tilknytningen til balletten.

Selvom den originale engelske musik til stadighed har været i brug, har det været almindeligt at danse til de mange nye lanciersmelodier, der jævnlige dukkede op: sammenflikninger af kendte operastrofer eller musik specielt komponeret til dansen.

Således udkommer i København allerede i år 1860 en QUADRILLE DES LANCIERS komponeret af organisten N. BERENDT. I et brev, dateret samme år, fortæller en ung pige i København sin veninde om en "brugelig Dans, LANCIERS, som Ungdommen lærer alle Vegne". Med andre ord: Vores

hjemlige LANCIERS-tradition går ihvertfald tilbage til 1860 og er næppe meget ældre.

Den, så vidt vides, første LANCIERSBESKRIVELSE, der er trykt i Skandinavien, angiver PITEÅ 1861 som trykkested og -år. (Mærkeligt nok kom dansen først i brug i de svenske saloner adskillige år senere!).

Fra samme år stammer muligvis også den ældste danske beskrivelse, der desværre ikke er komplet; årstallet 1861 er en håndskreven tilføjelse.

I den efterfølgende tid begynder danseskolerne i øvrigt at dukke op rundt om i landet, og når man ser på trykkested- og årsangivelse for de fra tiden bevarede lanciersbeskrivelser (som alle er udgivet af en eller anden danselærer), må man formode, at det netop er via danseskolerne, at LES LANCIERS har bredt sig ud over store dele af landet, hvor den naturligvis har været danset mere intensivt nogle steder end andre.

Hvilken musik har man så danset til rundt om i landet? I adskillige gamle spillemandsbøger genfinder man forskellige varianter af originalmusikken, mens man ifølge andre spillemandsbøger har brugt nyere potpourrier eller kompositioner, "skræddersyet" til dansen.

Én af disse "nye" lancierskompositioner skulle vise sig at få en ganske særlig betydning for dansen i Danmark. Den bar komponistnavnet J. MIKEL, hvis identitet længe har været en gåde. Gennem sin lanciersforskning i 1980'erne lykkedes det imidlertid Claus Jørgensen at finde frem til, at "Mikel" slet og ret var kunstnernavnet på en pianist og komponist tilknyttet danssemester Laborde, ansat ved det franske hof. Mikel har i øvrigt komponeret yderligere tre sæt melodier til denne dans. Disse er dog i dag er gået helt i glemmebogen.

På trods af, at MIKELs LANCIERS er udgivet både i Paris, Leipzig og København, er den forlængst glemt stort set alle andre steder end i Danmark. Her blev den til gengæld mere og mere populær, og selvom der – helt op i 1900-tallet – stadig blev udgivet ny musik til at danse LANCIERS efter (f.eks. FLEMMING HANSENs "OPERA-LANCIERS", bygget over operatemaer), har MIKELs musik efterhånden herhjemme fået status som værende den egentlige og eneste "rigtige" lanciersmusik, og i højeste grad været med til at forankre vores tradition for dansen.

Men før dansetraditionerne havde nået at forankre sig, var der - som et isoleret dansk fænomen - sket visse ændringer med dansen, specielt med 5. tur, hvor mange navnlig har undret sig over, at dansens taktfaste forløb pludselig afbrydes af tre langsomme akkorder – fuldstændig utypisk for alle andre lanciers-5.-ture – og for samtidens dansemelodier i det hele taget.

De tre akkorder forekommer også i de franske originalnoder til denne lanciers-suite. Men under de tre akkorder er der i noderne anført "*pour finir*", hvilket har fået Claus Jørgensen til at fremføre følgende teori:

Ved melodien fremkomst i Danmark, har nogle musikere enten overset eller slet ikke forstået at *pour finir* angiver, at disse tre akkorder *kun* skal spilles til allersidst, altså som afslutning på *hele* dansen.

Ved hver gentagelse af dansefigurerne i 5. tur, bliver således de tre akkorder spillet dér, hvor de står i noderne – til hvilke dansen kører videre med den kolonneopstilling, der ellers skulle have været danset til de efterfølgende 8 takter. Derfor kommer den efterfølgende musik 8 takter forud for dansen, og når danseforløbet slutter (med rækker mod og fra hinanden hvorefter hjem på plads) er der *fortsat* 8 takters musik i overskud.

Hvad gør man så? Man hiter på nye figurer til den overskydende musik. I 1800-tallet brugtes skiftende muligheder. Oprindeligt en figur, som Duval havde med i *sin* dans (blandt squaredansere kendt under navnet "Grand Square"); senere brugtes ofte en ny figur for hver gennemdansning af samme 5. tur! Først i 1900-tallet bliver én af disse muligheder, nemlig herremøllen, som vi kender den i dag, mere og mere brugt. Velsagtens fordi det er den sjoveste – og den mest løsslupne!

Mens vi her i Danmark fortsat danser LES LANCIERS i alle befolkningslag: fra Kongehuset over officersskolerne til gymnasier, folkeskoler, danseskoler og folkedanserforeninger og ikke mindst i private sammenkomster, gik dansen allerede omkring 1. verdenskrig helt af mode som folkelig tradition i alle andre europæiske lande.

Trods sin engelske oprindelse, har Lanciers'en i Danmark en snart 160-årig ubrudt levende tradition, ikke blot i "de finere" kredse, men generelt i *hele* den danske befolkning, danset til en musik, som *vi* nu alene kender. Den er langt mere udbredt end de fleste andre af vore såkaldt "folkedanse", som jo forresten *også* kom til Danmark som modedanse fra det store udland i den samme tidsperiode. Men hvem tør dog vove at kalde Lanciers'en for *Danmarks fremmeste folkedans*?

Claus Jørgensens LANCIERSBOGEN (Borgans Forlag 1996), der udover dansebeskrivelser har noder til såvel Mikels som til den oprindelige musik samt en del flere historiske oplysninger, bl.a. om de enkelte ture, er desværre udsolgt fra forlaget; men de fleste biblioteker har stadig bogen til udlån.

ⁱ LANSENERer, på engelsk: LANCERS, på fransk: LANCIERS, var betegnelsen for lansebærende soldater, der helt op til 1. verdenskrig indgik i alle større hære.